

Leo Trotskij:

Uppmärksamma teorin!

(27 februari 1922)¹

Kära kamrater!

Idén att publicera en tidskrift för att ge den progressiva proletära ungdomen en introduktion i den materialistiska världsuppfattningen ser jag som i högsta grad värdefull och fruktbar.

Den äldre generationen arbetare och kommunister, som nu spelar en ledande roll i partiet och landet, väcktes till politiskt liv för 10, 15, 20 eller ännu fler år sedan. Deras kritiska tänkande började med polismannen, tidskontrollanten och förmannen, gick vidare till tsarismen och kapitalismen, och därefter, ofta medan de var i fängelse eller landsflykt, till frågor om historisk filosofi och den vetenskapliga världsuppfattningen. Redan innan de revolutionära proletärerna nådde de mycket viktiga frågorna om en materialistisk förklaring av historiens utveckling, hade de på grundval av sina egna livserfarenheter således lyckats samla på sig en rad generaliseringar, från det specifika till det allmänna.

Dagens unga arbetare vaknar upp inom sovjetstatens ramar, som i sig själv är en levande kritik av den gamla världen. De allmänna slutsatser som den äldre generationen arbetare drog under kampen, och vilka fästes i medvetandet med hjälp av de personliga erfarenheternas starka spikar, får nu den yngre generationen i färdig form, direkt ur handen på den stat i vilken de lever och från partiet som styr denna stat. Det innebär naturligtvis ett enormt steg framåt i betydelsen att skapa villkor för en fortsatt politisk och teoretisk skolning av de arbetande. Men samtidigt har det uppstått nya problem och svårigheter för de unga på denna ojämeförlikt högre historiska nivå, som har uppnåtts genom den äldre generationens arbete.

Sovjetstaten är en levande dementi av den gamla världen, av dess samhällsordning, personliga relationer, och alla dess uppfattningar och övertygelser. Men samtidigt är sovjetstaten själv fortfarande full av motsättningar, klyftor, bristande samordning, dunkel oro – med ett ord företeelser där arvet från det förflutna vävs samman med framtidens skott. Under en så djupt övergående, kritisk och instabil tidsperiod som vår, kräver skolningen av den proletära förtruppen verkliga och tillförlitliga teoretiska grundvalar. För att förhindra att stora händelser, uppgångar och nedgångar, snabba förändringar av partiets och statens uppgifter och metoder, ska förvirra de unga arbetarna och bryta ner deras vilja redan innan de har hunnit ta itu med sina arbetsuppgifter, måste man beväpna deras medvetande och vilja med en materialistisk inställning.

Vi säger beväpna deras *vilja* och inte bara deras *tänkande*, ty under en period av stora världsomfattande omvälvningar kan viljan mer än annars inte bara falla samman, utan också härdas – men bara under förutsättning att den får stöd från en vetenskaplig förståelse av villkoren för och orsakerna till historiens utveckling.

Just under tidsperioder med stora förändringar som vår är det – i synnerhet om den blir långvarig,

¹ Brev till första numret av en ny sovjetisk ungdomstidskrift, *Pod Znamenem Marxsizma* (Under marxismens fana), januari-februari 1922. Tidskriften var tänkt att bli en stridbart materialistisk, ateistisk tidning för att skola den sovjetiska ungdomen. Lenin skrev om Trotskijs brev: "Allt som behöver sägas om de allmänna uppgifterna för tidskriften Pod Znamenem Marxsizma har redan sagts, och sagts på ett utmärkt sätt av kamrat Trotskij..." (*Valda verk i 10 band*, bd 10, s 426.)

det vill säga om de revolutionära händelserna i väst visar sig gå långsammare än vad man kan hoppas – å andra sidan mycket troligt att diverse idealistiska och halvt idealistiska filosofiska skolor och sekter kommer att försöka få kontroll över arbetarungdomens medvetande. Eftersom arbetarungdomens tänkande inte har tidigare praktiska erfarenheter av klasskamp, så skulle det kunna överrumplas av händelserna och visa sig vara försvarslöst mot idealismens olika läror, vilka i grund och botten är en översättning av religiösa dogmer till ett låtsasfilosofiskt språk. Alla dessa skolor, med sina idealistiska, kantianska, empiriokritiska och andra inriktningar, sätter när det kommer till kritan bara medvetandet, tänkandet och förnimmelserna före materien, och inte tvärtom.

Uppgiften för den materialistiska skolningen av arbetarungdomen består av att visa dem de grundläggande lagarna för den historiska utvecklingen, och utifrån dessa grundläggande lagar härleda den främsta och viktigaste lagen, nämligen den lag som säger att människans medvetande inte är en fri, självständig psykologisk process, utan en funktion av den materiella ekonomiska basen, och att det bestäms av och tjänar den.

Allra klarast, öppnast och hårdast framstår medvetandets beroende av klassintressen och -relationer, och de senares beroende av den ekonomiska organiseringen, under en revolutionär epok. Med denna oersättliga erfarenhet måste vi hjälpa arbetarungdomen att stärka den marxistiska metodens grunder i sitt medvetande.

Men det är inte allt. Både genom sina historiska rötter och sin nuvarande ekonomi sträcker sig det mänskliga samhället till naturhistoriens värld. Vi måste se nutidsmänniskan som en länk i hela den utveckling som börjar med den första lilla organiska cellen, som i sin tur uppstod i det naturens laboratorium där materiens fysiska och kemiska egenskaper verkar. Personer som med öppna ögon har lärt sig att se på hela det förflutna, inklusive det mänskliga samhället, djur- och växtriket, solsystemet och de oändliga systemen runt det, kommer inte att jaga nyckeln till universums hemligheter i några gamla ”heliga böcker”, dessa barnsliga filosofiska sagor. Och personer som inte erkänner existensen av några mystiska gudomliga krafter som efter behag kan tränga sig på det personliga eller sociala livet och styra det åt ena eller andra hållet, som inte tror på att brist och lidande kommer att få någon sorts högre belöning i andra världar, kommer att stå säkrare och stabilare på vår jord, kommer på ett djärvare och mer självsäkert sätt att söka stöd för sitt skapande arbete i samhällets materiella villkor.

Den materialistiska världsuppfattningen öppnar inte bara ett brett fönster mot hela universum, utan stärker också viljan. Den är dessutom det enda som gör nutidsmänniskan till en människa. Hon är förvisso fortfarande bunden av besvärliga materiella villkor, men vet redan hur man ska övervinna dem och tar medvetet del i uppbygget av det nya samhället, som på samma gång grundas i det högsta tekniska kunnande och den största solidaritet.

Det är en mycket viktig uppgift att ge den proletära ungdomen en materialistisk skolning. Av hela mitt hjärta önskar jag er tidskrift, som vill delta i detta skolningsarbete, framgång.

Med kommunistiska och materialistiska

hälsningar, L Trotskij

(Översättning från engelska: Göran Källqvist)